

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

УДК 343.1+615.015.6

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2019.35.181347>

І. О. Бельчіков, викладач

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кафедра кримінального права, кримінального процесу та криміналістики
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна
e-mail: iab-doc@hotmail.com

А. С. Кривошликова,

студентка I курсу магістратури
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна
e-mail: akryvoshlykova@gmail.com

НАРКОТИЧНА ЗАЛЕЖНІСТЬ: КАРАТИ АБО ЛІКУВАТИ?

У статті досліджений вплив наркотичних речовин на здоров'я особи, яка страждає від наркотичної залежності. Актуальність обраної теми зумовлена наведеними у статті статистичними даними, відповідно до яких 29,5 млн. осіб з числа споживачів наркотичних речовин страждають від розладів, пов'язаних із вживанням наркотичних засобів та викликаних цими засобами. Наведені приклади змін структури головного мозку, до яких призводить систематичне вживання наркотичних речовин, які дозволяють кваліфікувати страждаючу від наркоманії людину як хвору і таку, що потребує лікування. Наразі у науковій спільноті відсутня єдність позицій щодо того, карати чи лікувати наркозалежну людину, а комплексне дослідження існуючих у світовій практиці лікувально-виховних заходів до таких осіб здійснено не було. У даній статті здійснена спроба вирішити цю проблему та виокремити загальні тенденції лікування, яке застосовується до людей, страждаючих від наркотичної залежності, замість покарання.

Ключові слова: наркотична залежність, незаконний обіг наркотичних речовин, візуалізація головного мозку, лікування.

Постановка проблеми. В сучасному світі наркоманія є глобальною медико-соціальною проблемою, головне завдання вирішення цієї проблеми – повернення кожної особи, яка страждає від наркотичної залежності, до повноцінного життя [1, с. 117]. У зв'язку з цим правильна кваліфікація стану особи та професійна лікувально-реабілітаційна допомога набувають надзвичайної актуальності.

На жаль, в українському суспільстві усталеним є стереотип, що особа, яка вживає наркотичні речовини – злочинець, від неї «слід триматися подалі» та її «треба саджати у в'язницю». Проте дуже нечасто увага уряду та суспільства бачить іншу сторону медалі, а саме те, що особа, яка страждає від наркотичної залежності, страждає у прямому сенсі та потребує допомоги і, у першу чергу, лікування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідно зазначити, що термін «наркоманія» використовується з медичних, юридичних та соціальних позицій і на сучасному етапі активно досліджується вченими різних наук, серед яких медичні та юридичні праці посідають центральне місце. До кола вчених, які досліджували сутність та механізми наркотичної залежності, превентивні заходи щодо неї та вплив наркотичних речовин на життя і здоров'я особистості належать: О. Є. Айвазова, А. В. Ахмадєєв, С. В. Березін, О. М. Єжова, О. А. Кошкіна, К. С. Лисецький, О. В. Литягіна, В. В. Маслов, Є. А. Назаров, О. В. Ощіпкова та ін.

Метою статті є вивчення механізму наркотичної залежності як хворобливого стану особистості, що унеможливорює застосування до такої особи покарання та дослідження сучасних досягнень у сфері лікування осіб, які страждають від наркотичної залежності, із можливістю їх застосування у сучасних українських реаліях.

Виклад основного матеріалу. За оцінками експертів Організації Об'єднаних Націй у 2018 році наркотичні речовини вживали хоча б одноразово чверть мільярда людей, що складає приблизно 5% дорослого населення світу. Згідно з цими даними, найбільш широко вживаною наркотичною речовиною є канабіс (майже 150 млн споживачів), за яким слідує стимулятори амфетамінового ряду (приблизно 30 млн, головним чином – метамфетамін та амфетамін, і 8 млн – екстазі). Кокаїн вживають близько 13 млн чоловік, опіати (героїн, морфін, опій, синтетичні опіати) – 15 млн осіб. Треба відзначити, що в останні роки відзначається різке зростання популярності так званих «легких» наркотиків, особливо марихуани [1, с. 118].

Ще більш тривожним видається той факт, що приблизно 29,5 млн. осіб з числа споживачів наркотичних речовин, або 0,6% дорослого населення світу, страждають від розладів, пов'язаних із вживанням наркотичних засобів та викликаних цими засобами. Це дозволяє дійти висновку, що вживання вказаних речовин настільки згубно впливає на людину, що вона може відчувати залежність від наркотиків та потребувати лікування [2].

В Україні злочини в сфері незаконного обігу наркотичних речовин з 2016 року впевнено посідають друге місце за поширеністю серед усіх видів злочинів (зокрема, виходячи зі статистики за кількістю засуджених). Більш «популярні» лише злочини проти власності. За даними Міністерства внутрішніх справ України на 1 січня 2019 року в місцях позбавлення волі утримувалось 13 760 осіб, винних у скоєнні злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотиків. На жаль, більшу частину злочинів цього виду становлять дії з виготовлення, придбання та зберігання наркотичних засобів і психотропних речовин без мети збуту.

Необхідно зазначити, що нормативне визначення наркотичного засобу в загальному вигляді передбачено Законом України № 60/95-ВР від 15 лютого 1995 року «Про наркотичні речовини, психотропні речовини і прекурсори». Так, наркотичні засоби – речовини природні чи синтетичні, препарати, рослини, включені до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (далі – Перелік), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України №770 від 6 травня 2000 року [3].

Під препаратом слід розуміти суміш речовин у будь-якому фізичному стані, що містить один чи декілька наркотичних засобів та (або) одну чи декілька психотропних речовин, включених до таблиць II і III Переліку, або суміш речовин у будь-якому фізичному стані, що містить один чи декілька наркотичних засобів, психотропних речовин, включених до таблиць II і III, і прекурсорів наркотичних засобів і психотропних речовин, включених до таблиці IV Переліку [3].

Прекурсори наркотичних засобів і психотропних речовин – речовини, які використовуються для виробництва, виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин, включені до Переліку [3].

Психотропні речовини – речовини природні чи синтетичні, препарати, природні матеріали, включені до Переліку [3].

Увесь список заборонених наркотичних засобів і психотропних речовин, який є вичерпним, містить вищезазначений Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів [4].

Стаття 309 Кримінального кодексу України передбачає відповідальність за такі незаконні дії з усіма вищезазначеними речовинами, якщо вони були здійснені без мети збуту, а саме:

1) виробництво (дії щодо виготовлення із використанням спеціального обладнання, механізмів, пристроїв, які передбачають можливість їх здійснення в систематичному, постійному, промисловому порядку);

2) виготовлення (будь-які дії, в результаті яких виходить наркотичний засіб або психотропна речовина – переробка, змішування, сушіння, відділення макової соломи або листя від конопель, отримання опію з маку, рафінування, екстракція тощо);

3) придбання (будь-які дії, після яких особа набуває наркотичний засіб або психотропну речовину: придбання за гроші, знахідка, отримання в результаті обміну, подарунка або оплати тощо);

4) зберігання (перебування наркотичних засобів або психотропних речовин у володінні особи незалежно від тривалості такого перебування: наявність при собі – в руках, одязі або сумці, а також зберігання вдома, в гаражі, в іншому приміщенні чи сховищі);

5) перевезення (переміщення наркотичних засобів з однієї географічної точки в іншу в межах території України з використанням будь-якого виду транспорту: поїзду, автомобіля, автобуса, літака, громадського транспорту тощо);

6) пересилання (переміщення наркотиків в межах України шляхом надсилання поштою, в якості багажу з використанням кур'єрських служб) [5].

Слід зазначити, що українським кримінальним законодавством передбачені випадки, коли особа може бути звільнена від відповідальності за дії з наркотичними засобами, препаратами, прекурсорами та психотропними речовинами без мети збуту. Так, відповідно до ч. 4 ст. 309 Кримінального кодексу України особа, яка добровільно звернулася до лікувального закладу і розпочала лікування від наркотичної залежності, звільняється від кримінальної відповідальності за дії, які стосуються незаконного обігу наркотиків без мети збуту і не обтяжені додатковими кваліфікуючими ознаками (тобто за дії, передбачені ч.1 ст. 309 Кримінального кодексу України) [6].

Таким чином, прямою підставою для звільнення особи від кримінальної відповідальності за загальним правилом може бути лише добровільне звернення до лікувального закладу з метою лікування виключно наркотичної залежності. Законодавець не бере до уваги інші шкідливі для здоров'я людини наслідки, які виникають внаслідок хронічного вживання наркотичних засобів.

Для притягнення особи до відповідальності в кожному окремо взятому випадку необхідно та доцільно встановлювати, чи є його стан наркотичним сп'янінням, тобто не викликано хворобливим станом головного мозку – це буде кваліфіковано як обставина, що обтяжує кримінальну відповідальність; або ж стан особи є наслідком тривалого вживання наркотичних речовин що вже призвело до серйозних порушень діяльності головного мозку і, отже, потребує лікування.

Проте, необхідно відзначити, що з урахуванням стрімкого зростання кількості людей, які страждають розладами, пов'язаними зі споживанням наркотиків (ці дані регулярно призводить Організація Об'єднаних Націй в своїх щорічних доповідях про наркотики), вчені всього світу вивчають вплив наркотичних засобів на організм людини і, зокрема, на мозок. Вагомий внесок у дослідження даної проблеми зроблений Національним інститутом наркотичної залежності США, який активно розміщує результати своїх досліджень на офіційному сайті у відкритому доступі.

Слід зазначити, що сучасні вивчення механізмів залежностей і, в тому числі, наркотичної залежності дозволили прийти до висновку, що вплив наркотичних речовин на мозок настільки сильний, що може бути розцінений як захворювання головного мозку. Так, вченими Національного інституту наркотичної залежності США було з'ясовано, що наркотичні засоби в результаті тривалого вживання можуть змінити важливі ділянки мозку – передусім лімбічну систему, центральною ланкою якої є гіпокамп.

Ця система бере участь в регуляції емоційного стану, настрою, мотиваційної сфери, психофізіологічного тону, поведінки людини в цілому, його адаптації до навколишнього середовища. Вплив на вказані структури стимулює нав'язливе бажання вживати наркотики, що з часом і переростає у залежність. Окремі порушення функцій головного мозку мають незворотній характер (атрофічні зміни) і, в підсумку, призводять до

погіршення інтелектуальних, мнестичних можливостей людини та вищих психічних функцій [7, с. 100].

Крім цього, деякі наркотичні засоби, такі як опіоїди, особливо сильно впливають на певні частини мозку, як, наприклад, стовбур головного мозку, який контролює основні життєво важливі функції, такі як частота серцевих скорочень, дихання і сон, пояснюючи, чому передозування можуть викликати пригнічений дихання і смерть [8, с. 26].

Науково доведено, що наркоманія має загальновизнані когнітивні, поведінкові і фізіологічні риси, які активно сприяють постійному вживанню наркотиків, незважаючи на шкідливі наслідки, про які людина обізнана та які свідомо ігнорує через вже сформовану залежність. Вчені Національного інституту наркотичної залежності США також виявили, що хронічне зловживання наркотичними засобами змінює анатомію мозку і що ці зміни можуть тривати місяцями або роками після того, як особа перестала вживати наркотики.

Таким чином, науковими досягненнями за останні чверть століття встановлено, що наркоманія є хронічним захворюванням головного мозку. Основним доказом цієї думки є знімки мозку людей, зроблені під час або після впливу наркотиків. Ці дослідження надали інформацію про нейробіологічні ефекти ліків, допомогли пояснити причини і механізми уразливості до зловживання наркотиками, а також дозволили отримати важливу інформацію про суб'єктивний досвід та поведінку наркозалежних, включаючи їх боротьбу за одужання та реакцію на терапію [9].

Також описаний процес трансформації головного мозку пояснює, чому залежні особи піддаються високому ризику рецидиву навіть після тривалих періодів утримання і чому вони продовжують шукати можливість отримати наркотики, незважаючи на наслідки, які даним особам відомі [10, с. 3].

У світлі подібних досліджень не викликає сумніву той факт, що наркоманія є серйозною соціальною проблемою та хворобою, яку можливо і необхідно лікувати. Ефективне лікування наркоманії залучає учасників в терапевтичний процес, утримує їх на етапах лікування протягом необхідного періоду часу і допомагає їм навчитися підтримувати стриманість. Може знадобитися кілька курсів лікування. Результати лікування наркозалежних пацієнтів можуть бути поліпшені шляхом моніторингу вживання наркотиків і заохочення постійної участі в лікуванні.

Основний підхід до згаданого лікування полягає в тому, що в процесі терапії наркозалежного пацієнта вчать ламати старі стереотипи мислення і поведінки і набувати нових навичок, що дозволяють уникнути вживання наркотиків і злочинної поведінки. Особи з тривалою історією вживання наркотиків і супутніми розладами зазвичай мають потребу в більш тривалому лікуванні (як мінімум 3 місяці) та в більш комплексних медичних впливах.

Історія вживання наркотичних засобів може вказувати на необхідність проведення комплексної оцінки стану пацієнта для визначення характеру і масштабів наслідків зловживання наркотичними засобами у окремої людини, встановлення наявності проблем в інших областях, які можуть вплинути на одужання, і забезпечення можливості складання відповідного плану лікування. Розлади особистості та інші проблеми з психічним здоров'ям поширені серед правопорушників; отже, комплексна оцінка їх стану повинна включати не тільки визначення психічного здоров'я особи, а й план лікування [10].

Україна, яка прагне дотримуватись обраного європейським співтовариством курсу у багатьох сферах, ратифікувала Єдину конвенцію про наркотичні засоби 1961 року. Цей документ був прийнятий з метою уніфікації усіх міжнародних договорів, які стосуються питань наркотичної залежності, містять переліки наркотичних засобів тощо. Окремої уваги заслуговує стаття 38 цієї Конвенції, відповідно до якої держави мають приділяти особливу увагу створенню умов для лікування наркоманів та турбуватися про них [11, с. 9].

Необхідно також зазначити, що в Україні здійснюються спроби вирішити проблему розповсюдження наркоманії на загальнодержавному рівні. Так, 28 серпня 2013 року розпорядженням Кабінету Міністрів України № 735-р була схвалена Стратегія державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року. На виконання цієї стратегії кожні два роки розпорядженням Кабінету Міністрів затверджуються план заходів на відповідні роки з реалізації зазначеної стратегії. Наразі чинним є План заходів на 2019-2020 роки з реалізації Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 року № 56-р.

План передбачає широке коло заходів, які координуються державою та реалізуються визначеними у цьому документі органами, установами і організаціями всіх форм власності. До таких заходів належать: здійснення комплексу заходів щодо питань подолання проблем стигматизації і дискримінації осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання психоактивних речовин; створення умов та забезпечення надання гарантій своєчасного отримання медичного обслуговування для осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання психоактивних речовин; здійснення заходів щодо формування у хворих з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання психоактивних речовин стимулу та бажання до лікування; забезпечення психологічного супроводу реабілітаційних заходів та замісної підтримувальної терапії та інші [12].

Це свідчить про обізнаність уряду нашої країни у сучасній світовій практиці щодо роботи з особами, які страждають від наркотичної залежності, лікувальних заходів та заходів із ресоціалізації, яких зазначена категорія осіб потребує особливо гостро.

Висновки і пропозиції. В цілому, лікування наркотичної залежності повинно бути спрямоване на вирішення питань мотивації, вирішення проблем і розвитку навичок протидії вживанню наркотиків та злочинної поведінки. Також важливо включити заняття та практикуми, спрямовані на те, щоб замінити вживання наркотиків і злочинну діяльність конструктивною діяльністю і зрозуміти наслідки своєї поведінки. Індивідуальні лікувальні втручання можуть сприяти розвитку здорових міжособистісних відносин і поліпшити здатність учасника взаємодіяти з сім'єю та іншими людьми в суспільстві.

Виходячи з вищевказаного, можна зробити висновок, що саме лікування є ефективним втручанням для наркозалежних, включно з тими, хто пов'язаний з системою кримінального правосуддя. Правова система України все ще не передбачає такого підходу до зазначених осіб, які скоюють злочини – вони відбувають покарання за скоєні протиправні діяння на загальних підставах, без урахування того, що фактично є особами, які в першу чергу потребують лікування.

Список використаної літератури

1. Иванова М.А. К вопросу об организации медицинской помощи больным с наркотической зависимостью / М.А. Иванова, Т.М. Павлова, О.Ж. Бузик // Вопросы наркологии. – 2010. – №4. – С. 117-122.
2. Всемирный доклад Организации Объединенных Наций о наркотиках за 2018 год: резюме, выводы и политические последствия. Режим доступа: https://www.unodc.org/doc/wdr2018/WDR_2018_PressReleaseRUS.PDF
3. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України № 60/95-ВР від 15 лютого 1995 року // Відомості Верховної Ради. – 1995. – №10. – Ст. 60.
4. Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів: постанова Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 року №770 // Офіційний вісник України. – №19. – Ст. 789.
5. Незаконне зберігання, виготовлення та придбання наркотиків та психотропних речовин. Режим доступу: http://www.pozov.com.ua/ua/posts_ua/zberigannja-narkotyktivpsyhotropiv.html.
6. Кримінальний кодекс України: Закон України № 2341-III від 05 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 25. – Ст. 131.
7. Евсюкова Н.В. Мрт-морфометрия головного мозга у наркозависимых пациентов до и после стереотаксического вмешательства / Н.В. Евсюкова, И.Р. Кузина, Т.А. Ахадов // Сибирский медицинский журнал. – 2008. – № 3. – С. 96-100.
8. Drugs, Brains, and Behavior: The Science of Addiction. Retrieved from: <https://d14rmgtrwzf5a.cloudfront.net/sites/default/files/soa.pdf>

9. Joanna S. Fowler, Ph.D., Nora D. Volkow, M.D., Cheryl A. Kassed, Ph.D., M.S.P.H., and Linda Chang, M.D. Imaging the Addicted Human Brain. / Joanna S. Fowler, Ph.D., Nora D. Volkow, M.D., Cheryl A. Kassed, Ph.D., M.S.P.H., and Linda Chang, M.D. // Sci Pract Perspect. – 2007. №2. P. 4–16. Режим доступу: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2851068/>
10. Principles of Drug Abuse Treatment for Criminal Justice Populations. Retrieved from: https://d14rmgtrwzf5a.cloudfront.net/sites/default/files/txcriminaljustice_0.pdf.
11. Савченко А.В. Кримінально-правова протидія незаконному обігу наркотиків: міжнародні та національні стандарти / А.В. Савченко. – К.: НАВС, 2014. – 146 с.
12. Про затвердження плану заходів на 2019-2020 роки з реалізації Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 56-р від 6 лютого 2019 року // Урядовий кур'єр. – № 36.

References

1. Ivanova M.A., Pavlova T.M., Buzik O.Zh. (2010) On the organization of medical care for patients with drug addiction. Voprosy narkologii, 4 [In Ukrainian].
2. 2018 United Nations World Drug Report: Summary, Conclusions and Policy Implications. Retrieved from: https://www.unodc.org/doc/wdr2018/WDR_2018_PressReleaseRUS.PDF
3. Law of Ukraine About drugs, psychotropic substances and precursors No 60/95-VR (1995, February 15) Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. Kyiv: Parlam. vyd-vo [in Ukrainian].
4. On approval of the list of drugs, psychotropic substances and precursors: resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine (2000, May 6). Ofitsiyniy visnyk Ukrainy [in Ukrainian].
5. Illegal storage, manufacture and purchase of drugs and psychotropic substances. Retrieved from: http://www.pozov.com.ua/ua/posts_ua/zberigannja-narkotykykivpsyhotropiv.html.
6. The Criminal Code of Ukraine (2001, April 5). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. Kyiv: Parlam. vyd-vo [in Ukrainian].
7. Evsjukova N.V., Kuzina I.R., Ahadov T.A. (2008) Brain morphometry in drug-dependent patients before and after stereotactic intervention. Sibirskij medicinskij zhurnal, 3 [In Ukrainian].
8. Drugs, Brains, and Behavior: The Science of Addiction. Retrieved from: <https://d14rmgtrwzf5a.cloudfront.net/sites/default/files/soa.pdf>
9. Joanna S. Fowler, Ph.D., Nora D. Volkow, M.D., Cheryl A. Kassed, Ph.D., M.S.P.H., and Linda Chang, M.D. (2007) Imaging the Addicted Human Brain. Sci Pract Perspect, 2. Retrieved from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2851068/>
10. Principles of Drug Abuse Treatment for Criminal Justice Populations. Retrieved from: https://d14rmgtrwzf5a.cloudfront.net/sites/default/files/txcriminaljustice_0.pdf.
11. Savchenko A.V. (2014) Criminal legal counteraction to drug trafficking: international and national standards. [In Ukrainian].
12. On approving the action plan for 2019-2020 on the implementation of the State Drug Policy Strategy for the period up to 2020: the decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine (2019, February 5). Uriadovyi kurier [in Ukrainian].

Стаття надійшла 25.09.2019

И. А. Бельчиков, преподаватель

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Кафедра уголовного права, уголовного процесса и криминалистики
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина
e-mail: iab-doc@hotmail.com

А. С. Кривошлыкова, студентка I курса магистратуры

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина
e-mail: akryvoshlykova@gmail.com

НАРКОТИЧЕСКАЯ ЗАВИСИМОСТЬ: НАКАЗЫВАТЬ ИЛИ ЛЕЧИТЬ?

Резюме

В статье исследовано влияние наркотических веществ на здоровье человека, страдающего от наркотической зависимости. Актуальность выбранной темы обусловлена приведенным в статье статистическим данным, согласно которым 29,5 млн. человек из числа потребителей наркотических веществ страдают от расстройств, связанных с

употреблением наркотических средств и вызванных этими средствами. Приведенные примеры изменений структуры головного мозга, к которым приводит систематическое употребление наркотических веществ, позволяют квалифицировать страдающего от наркомании человека как больного и такого, что нуждается в лечении. Сейчас в научном сообществе отсутствует единство позиций относительно того, необходимо наказывать или лечить наркозависимого человека, а комплексное исследование существующих в мировой практике лечебно-воспитательных мероприятий для данной категории лиц осуществлено не было. В данной статье предпринята попытка решить эту проблему и выделить общие тенденции лечения, которые применяются к людям, страдающим от наркотической зависимости, вместо наказания.

Ключевые слова: наркотическая зависимость, незаконный оборот наркотических веществ, визуализация головного мозга, лечение.

I. O. Bielchikov, Lecturer

Odessa I. I. Mechnikov National University
the Department of Criminal Law, Criminal Procedure and Criminalistics
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine
e-mail: iab-doc@hotmail.com

A. S. Kryvoshlykova, Student of Magistracy

Odessa I. I. Mechnikov National University
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine
e-mail: akryvoshlykova@gmail.com

DRUG ADDICTION: PUNISH OR TREAT?

Summary

The article studies the effect of narcotic substances on the health of a person suffering from drug addiction. The relevance of the chosen topic is due to the statistics presented in the article, according to which 29.5 million people among drug users suffer from disorders associated with the use of narcotic drugs and caused by these drugs. The examples of changes in the structure of the brain that result from the systematic use of narcotic substances make it possible to qualify a person suffering from drug addiction as a patient and one who needs treatment. The search for ways to improve the approach of both the legislator and the public to people suffering from drug addiction and the measures that need to be applied to such people actualizes the need for a comprehensive study of these issues by both doctors and lawyers.

It should be noted that given the rapid increase in the number of people suffering from drug-related disorders (these data are regularly reported by the United Nations in their annual reports on drugs), scientists around the world are studying the effects of drugs on the human body and, in particular, to the brain. Modern studies of the mechanisms of addiction and, including, drug addiction have led to the conclusion that the impact of drugs on the brain is so strong that it can be regarded as a disease of the brain. For example, scientists at the US National Institute on Drug Addiction have found that long-term use of drugs can alter important parts of the brain – primarily the limbic system, which is the centerpiece of the hippocampus.

Now in the scientific community there is no unity of positions regarding whether it is necessary to punish or treat a drug-dependent person, and a comprehensive study of the medical and educational measures existing in the world practice for this category of people has not been carried out. The main purpose of this article is to try to solve this problem and highlight the general trends of treatment, which applies to people suffering from drug addiction, instead of punishment.

Keywords: drug addiction, drug trafficking, brain imaging, treatment.